

فرهنگ اشارات و تلمیحات در کلیات سعدی

رضا دهمرده^۱، محمد دهمرده^۲، ابوالفضل دهمرده^۳

۱- دانشجوی دکتری زبان و ادبیات فارسی دانشگاه آزاد اسلامی واحد بیرجند

۲- دانشجوی کارشناسی دانشگاه فرهنگیان شهید مطهری شیراز

۳- دانش آموز پایه دوازدهم دبیرستان غیر انتفاعی راه هدایت زاهدان

چکیده

سعدی را از نظر روانی و زیبایی و فصاحت و بلاغت کلام منتهای زبان فارسی دانسته اند. سخن او سهل و ممتنع و دارای الفاظ مستعمل و همه فهم و در عین حال فصیح است و گفته اند که او از کلمات چنان استفاده کرده است که بهتر از آن ممکن نیست. از نظر غزل، او فی الواقع متابع تمام عیار انوری است هم به زبان ساده و محاوره ای و هم به عشق مبتنی بر زیبایی های صوری که غالباً همه فهم است. معانی شعر او به مانند زبان به مراتب قوی تر از شاعران پیشین او از قبیل انوری است. سخن او خالی از عرفان نیست ولی نه عرفان غلیظ و خام سنایی و نه عرفان عالی و پخته مولوی و حتی عطار، بلکه عرفانی ملموس و قابل فهم که غالباً در حیطه عشق و زیبایی های صوری بیان می شود. غزل او هر چند کاملاً در حدود غزل باقی مانده است یعنی کلا عاشقانه و متضمن معانی عشقی لطیف است اما با چاشنی تصوف و اندرز و عبرت نیز در آمیخته و از دیرباز عالی ترین نوع غزل فارسی محسوب شده است. از نظر سبکی عبارات او بسیار ساده به نظر میرسد اما تقلید پذیر نیست. از این رو آنرا سهل و ممتنع گفته اند. در غزل نوآور است یعنی طرز مخصوصی در غزل بوجود آورد که قبل از او سابقه نداشته است. از مشخصات غزل او موزون بودن آن است به این معنی که محتوا و محتوی شعر او همخوان و هم آهنگند. اشعار او مانند آثار هر شاعر بزرگ دیگر دارای مشخصه باور داشت است. یعنی خواننده تمایل دارد ادعای او را باور کند. سعدی از حقیقت سخن میراند و معشوق مخصوصی را در نظر دارد و با آن معشوق حقیقی است که ماجرا میراند. در این مقاله به فرهنگ اشارات و تلمیحات در کلیات سعدی پرداخته شده است.

واژگان کلیدی: اشارات، تلمیحات، آیات، قرآن کریم، سعدی